

48 שמדאורייתא טבל ברוכא בטל – בטל ברוב וחייב מעשר של טבל
 49 שנתערב בחולין הוא רק מדרבנן, ורוב עמי הארץ מעשרים הן
 50 וממילא גם דמאי חייב במעשר רק מדרבנן, והנה ליה – והרי הוא
 51 ורבי שמעון שזורי המפריש מהדמאי על התערובת פתורם מן
 52 הפטור על הפטור, שהרי גם הטבל המעורב בחולין וגם הדמאי
 53 פטורים מדאורייתא מן המעשר. שואלת הגמרא: מדוע אמר רבי
 54 טרפון לרבי שמעון שזורי שיקח פירות דמאי ויעשר מהם על
 55 התערובת, ולימא ליה – שיאמר לו כך, לך קח פירות מן העובד
 56 בוכבים ועשר מהם על התערובת, שהרי גם פירות עובד כוכבים
 57 חייבים במעשר רק מדרבנן. משיבה הגמרא: קסבר רבי טרפון, אין
 58 קנין לעובד בוכבים בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, כלומר
 59 עובד כוכבים שקנה קרקע בארץ ישראל, אין קניינו מועיל להפקיע
 60 את הארץ מקדושתה שלא יתחייבו פירותיה במעשר, אלא ישראל
 61 שקנה ממנו את פירותיו חייב מן התורה לעשר אותם, ונמצא שפירות
 62 של עובד כוכבים חייבים במעשר מדאורייתא, והנה ליה – והרי הוא
 63 ורבי שמעון שזורי המפריש מהם על התערובת כחורם מן החיוב על
 64 הפטור – מפירות החייבים מדאורייתא במעשר על פירות הפטורים
 65 מדאורייתא מן המעשר.
 66 איכא דאמרי – יש שאמרו שמועה זו בלשון אחרת, אמר ליה רבי
 67 טרפון לרבי שמעון שזורי, לך קח פירות מן העובד בוכבים ועשר
 68 מהם על הטבל, וטעמו משום שקסבר שיש קנין לעובד בוכבים
 69 בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר, כלומר עובד כוכבים שקנה
 70 קרקע בארץ ישראל, קניינו מועיל להפקיע את הארץ מקדושתה
 71 שלא יתחייבו פירותיה במעשר, וישראל שקנה ממנו את פירותיו אינו
 72 חייב לעשר אותם, נמצא שפירות עובד כוכבים חייבים במעשר רק
 73 מדרבנן, והנה ליה – והרי הוא כחורם מן הפטור על הטבל, שהרי
 74 גם טבל המעורב בחולין וגם פירות עובד כוכבים פטורים מדאורייתא
 75 מן המעשר. שואלת הגמרא: מדוע אמר רבי טרפון לרבי שמעון שזורי
 76 שיקח פירות עובד כוכבים ויעשר מהם על התערובת, ולימא ליה –
 77 שיאמר לו קח פירות דמאי מהשוק ועשר מהם על הטבל, שהרי גם
 78 דמאי פטור מדאורייתא מן המעשר. משיבה הגמרא: קסבר רבי
 79 טרפון, אין רוב עמי הארץ מעשרין, אלא יש מהם שמעשרים ויש
 80 שאינם מעשרים, ואם כן הספק שקול וכמחצה על מחצה, ויש
 81 לחשוש שמא העם הארץ שמכר לו את הפירות לא עישר אותם
 82 ופירותיו חייבים במעשר מדאורייתא, ואם יעשר מהם על הטבל
 83 המעורב בחולין נמצא שהוא תורם מן החיוב על הפטור, שהרי
 84 התערובת שנתבטלה ברוב פטורה מדאורייתא מן המעשר.
 85 שלח ליה רב יוסף בר שלמיא לרב פפא לשאול אותו, הא דאמר
 86 רבין בר חיננא אמר עולא אמר רבי חיננא, הלכה כרבי שמעון
 87 שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה רבי שמעון שזורי הלכה
 88 כמותו, האם אף רבין של נתעורב ליה טבל בחולין הלכה כרבי
 89 שמעון שזורי, או שרק במה ששנינו במשנה הלכה כמותו ולא במה
 90 ששנינו בברייתא. אמר ליה רב פפא, אין – כן, רבי חיננא פסק הלכה
 91 כרבי שמעון שזורי גם בדבריו ששנינו בברייתא.
 92 אמר רב אשי, אמר לי מר זוטרא, קשי ביה – פרך רבי חיננא
 93 מסורא את שאלת רב יימר בר שלמיא, פשימא שרבי חיננא פסק
 94 הלכה כרבי שמעון שזורי גם בדבריו ששנינו בברייתא,

1 שכוונת רבי חיננא היא אשידה – על דין שידה, דתנן במשנה (כלים
 2 פ"ח מ"א), [השידה] – תיבת עץ כמין ארון, שאם היא בגודל שיכולה
 3 להחזיק ארבעים סאה בלח שהם כוריים ביבש, דהיינו שגודלה הוא
 4 אמה על אמה בגובה שלש אמות, יצאה מתורת כלי ואינה מקבלת
 5 טומאה, נחלקו תנאים איך מודדים את גודלה, בית שמיאי אומרים,
 6 נמדדת מבפנים ללא דפנותיה, אם חללה מקבל כוריים ביבש או
 7 שאינו מקבל כוריים ביבש, ובית הלל אומרים, נמדדת מבחוץ יחד
 8 עם דפנותיה, ורואים אילו היה מקום דפנותיה חלול אם היתה מחזקת
 9 כוריים ביבש או לא, ומודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים שהן
 10 עבות יותר מדפנות השידה ועובי הרגלים – המסגרת שסביב לפי
 11 השידה, נמדד, ואינו מצטרף לשיעור השידה. רבי יוסי אומר, מודים
 12 בית שמיאי ובית הלל שעובי הרגלים ועובי הרגלים נמדד ומצטרף
 13 לשיעור השידה, והאיר שביניהן – שבין הרגלים אין נמדד, ולא
 14 רואים כאילו שולי השידה יורדים עד סוף הרגלים. רבי שמעון שזורי
 15 אומר, אם היו הרגלים גבוהות טפה שהוא מקום חשוב, אין האויר
 16 שביניהן נמדד, שכיון שהוא מקום חשוב אינו בטל לגבי השידה ואם
 17 לא, אינו מקום חשוב והאיר שביניהן נמדד ומצטרף לשיעור
 18 השידה. ובא רבי חיננא לומר שהלכה כרבי שמעון שזורי שאם
 19 הרגלים גבוהות טפה, האויר שביניהן אינו נמדד, ואם אינן גבוהות
 20 טפה, האויר שביניהן נמדד.
 21 רב נחמן בר יצחק אמר, כוונת רבי חיננא היא אין – על דין יין,
 22 דתנן במשנה (טהרות פ"ג מ"ב) לגבי משקין המקבלים טומאה, רבי מאיר
 23 אומר, שמן תחלה לעולם – שמן שנגע בדבר טמא דינו שהוא ראשון
 24 לטומאה, אף אם נגע רק בשני לטומאה שבאופן זה אם היה אוכל
 25 היה נעשה שלישי לטומאה, מכל מקום כיון שהוא משקה נעשה
 26 ראשון לטומאה, שגורו חכמים על משקין שיהיו לעולם ראשון
 27 לטומאה. ויחכמים אומרים, אף הרבש דבורים הוא משקה ודינו כן.
 28 רבי שמעון שזורי אומר, אף תיין הוא משקה ודינו כן. מקשה
 29 הגמרא: מפלל דתנא קמא – מדברי רבי שמעון שזורי משמע שתנא
 30 קמא סבר שתיין לא נחשב משקה, וכי יש מי שסובר כך. מתרצת
 31 הגמרא: אימא – אמור כך, רבי שמעון שזורי אומר, יין הוא משקה,
 32 אבל שמן ודבש אינם משקין ואם נגעו בראשון לטומאה נעשו שני
 33 לטומאה. ובא רבי חיננא לומר שהלכה כרבי שמעון שזורי שיש נחשב
 34 משקה אבל שמן ודבש אינם נחשבים משקין.
 35 הגמרא מביאה ברייתא בשם רבי שמעון שזורי, ודנה האם גם בדין
 36 זה הלכה כמותו: תנא בברייתא, אמר רבי שמעון שזורי, פעם אחת
 37 נתערב לי טבל – פירות שאינם מעשרים בחולין – בפירות שכבר
 38 הפריש מהם מעשר, ומדאורייתא אין צריך להפריש מעשר
 39 מתערובת זו כיון שהולכים אחר רוב הפירות המעשרים, אולם
 40 מדרבנן טבל אינו בטל ברוב, אלא שכעת אי אפשר להפריש מעשר
 41 מתערובת זו כיון שיתכן שהמעשר שיפריש יהיה מהפירות שכבר
 42 נתעשרו ואין עליהם חיוב מעשר אפילו מדרבנן, ואין מפרישים
 43 מעשר מן הפטור על החיוב, ובאתי ושאליתי את רבי טרפון איך
 44 אפשר לתקן פירות אלו, ואמר לי, לך קח פירות מן השוק שהם
 45 דמאי, כלומר שהם של עם הארץ שפירותיו חייבים במעשר מדרבנן
 46 מפני שאינו נאמן על המעשרות, ועשר מפירות דמאי אלו עליו – על
 47 הטבל שנתערב בחולין. מבארת הגמרא: קסבר רבי טרפון,

המשך ביאור למס' מנחות ליום שישי עמ' א

6 דקות וחלק עבות, אין זה נוי לספר תורה.
 7 נודמנה לו בסוף שיטה תיבה בת חמש אותיות, ואין מקום בשיטה
 8 לכל התיבה, לא יכתוב שתים – שתי אותיות בתוך דף וישלש חוץ
 9 לדף – בין הדפים,

1 מתחילה בסוף אותה שיטה, ומבארת הברייתא, שיוזרו את עצמו
 2 שלא יצטרך לבוא לידי מצב שנשאר בשיטה ריח פחות משיעור
 3 תשע אותיות, ויצטרך לעשות את הכתב כך כדי שיוכל להתחיל
 4 לכתוב פרשה פתוחה בשיטה הבאה או פרשה סתומה באותה שיטה.
 5 והטעם שלא ימעט את הכתב הוא מפני שאם יעשה חלק מהשורות

מנחות דף כה עמוד א תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קלה

44 מרצה על עֶזְוֹן של עבודה ביד שְׂמַאל, שאף שמעיקר הדין אין עבודות
 45 הקרבנות נעשות אלא ביד ימין, מכל מקום אם הקריבו בשמאל יהיה
 46 הקרבן כשר, שגם בעון זה מצינו צד קל, שְׁהוֹתָר מִכְּלָלוֹ בְּיוֹם
 47 הַכֹּהֲנִיִּים, וכפי ששינו במסכת יומא (מז). שביום הכיפורים נוטל
 48 הכהן גדול, כשנכנס להקטיר קטורת בקדש הקדשים, את הכף שבה
 49 הקטורת, בשמאלו, ואת המחתה שבה הגחלים, בימינו.
 50 מתרצת הגמרא: אָמַר לִיָּה אֲבִי לְרַבִּי אֵילֵעָא, אֵין לומר שהציץ
 51 מרצה על עון שמאל, לפי שאמר קָרָא – נאמר בפסוק זה המדבר
 52 בריצוי הציץ (שמות ט) וְנָשָׂא אֶהָרֹן אֶת עֶזְוֹן הַקִּדְשִׁים, ומשמע
 53 שמרצה הוא על עֶזְוֹן שֶׁהָיָה בּוֹ בכל מקום, וְדִיתֵינוּ – והיתירו תורה
 54 במקום אחר, לְאִשּׁוּקֵי יוֹם הַכֹּהֲנִיִּים, דָּאֵין זה היתר על העון, אלא
 55 הַכְּשִׁירוּ בְּשַׂמְאֵל הוּא – כך הוא עיקר סדר עבודת הכהן גדול ביום
 56 הכיפורים שנוטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו, ואינו עון
 57 כלל.
 58 תירוץ נוסף: רַב אֲשֵׁי אָמַר, הטעם שאין לפרש שהציץ מרצה על עון
 59 שמאל, לפי שבפסוק זה נאמר וְנָשָׂא אֶהָרֹן אֶת עֶזְוֹן הַקִּדְשִׁים, שהם
 60 ומשמע שהוא מרצה רק על עון ופסול שיש בקדשים עצמם, שהם
 61 הקרבנות, וְלֹא על עֶזְוֹן הַמְּקַדְּשִׁין שהם הכהנים העובדים ועליהם
 62 לקדש הקומץ בימין, שאם עבדו בשמאל אין הציץ מרצה על עון זה.
 63 שואלת הגמרא: אָמַר לִיָּה רַב סִימָא פְּרִיָּה דְרַב אִיִּדי לְרַב אֲשֵׁי,
 64 וְאָמַר לֵיה רַב סִימָא פְּרִיָּה דְרַב אֲשֵׁי לְרַב אֲשֵׁי, ואימא – ומדוע
 65 לא נאמר שהציץ מרצה על עֶזְוֹן בְּעַל מוֹם, שאם הקריב קרבן שיש
 66 בו מום, הציץ ירצה עליו להכשירו, שגם בעון זה מצינו צד קל,
 67 שְׁהוֹתָר מִכְּלָלוֹ בְּעוֹפּוֹת, שאף שבהמה בעלת מום פסולה לקרבן,
 68 מכל מקום קרבן העוף כשר אף בעוף בעל מום, דְאָמַר מַר בְּבֵרִיתָא
 69 (תמורה ד, ט) שְׂדֵי תַמּוֹת וְזִכְרוֹת צַרִּיךְ שֶׁהַקָּרְבָן הַיָּהִי תַמִּים, ושקרבן
 70 עולה יהיה זכר, הוא רק בְּכַהֲמָה. וְאֵין תַמּוֹת וְזִכְרוֹת נִהְיָ בְּעוֹפּוֹת.
 71 משיבה הגמרא: אָמַר לִיָּה, עֶלְיָךְ – על טענתך זו, שהציץ ירצה על
 72 עון בעל מום, אָמַר קָרָא – נאמר בפסוק (ויקרא כב ט) וְיִשׂוֹר וְשָׂה שְׂרוּעַ
 73 וְקָלוּט נִרְבָּה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וְלִנְדָר לֹא יִרְצֶה, ועוד נאמר (שם כב ט) כֹּל
 74 אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא תִקְרְבוּ בֵּי לֹא לְרִצּוֹן יִהְיֶה לָכֶם, הרי שאמרה
 75 תורה בפיורש שאין ריצוי לעון בעל מום.
 76 הגמרא דנה בדין נטמא הדם או הקומץ והקריבוהו, והאם יש חילוק
 77 בין שוגג למוזד: תִּנּוּ רַבִּנּוּן, דָּם קַרְבָּנוֹת שְׁנַטְמָא וְנֹאסֵר לְהַקְרִיבוֹ,
 78 ועבר ויִרְקַו על גבי המזבח בטומאתו, אם היה זה בְּשׁוּגְגָא, שלא ידע
 79 שיש איסור בזה, הוֹרְצָה – הקרבן כשר ועולה לו לרצון. אבל אם היה
 80 זה בְּמִזִּיד, קנסוהו חכמים ואמרו שלא הוֹרְצָה לו, והקרבן פסול.
 81 מוסיפה הברייתא: בְּמָה דְכָרִים אֲמִוּרִים – שדין זה שאמרו שבמזיד
 82 הקרבן פסול הוא דווקא בְּקַרְבָּנוֹת יָחִיד, אֲכָל בְּקַרְבָּנוֹת צִיבּוּר, בֵּין
 83 בְּשׁוּגְגָא, בֵּין בְּמִזִּיד, הוֹרְצָה לו, והקרבן כשר. מוסיפה הברייתא עוד:
 84 וּבְקַרְבָּנוֹת שִׁמְבִיא עוֹבֵד בּוֹכְבִים, אין חילוק בין שוגג למזיד, אלא
 85 בֵּין בְּשׁוּגְגָא וּבֵין בְּמִזִּיד, בֵּין בְּאִוְנִים – בעל כרחו, וּבֵין בְּרִצּוֹן –
 86 מדעתו,

משנה

1 המשנה שלפנינו עוסקת בדין מנחה שנפסל קומצה קודם
 2 שהקטירוהו, והקטירוהו בפסול, אם כשירה היא. נִטְמָא הַקּוֹמֵץ
 3 וְהַקְרִיבוֹ, הַצִּיץ שעל מצחו של כהן גדול מְרַצָּה ומכפר על ההקרבה
 4 בטומאה, והמנחה כשירה, ויצאו הבעלים ידי חובתם, ושיריה
 5 נאכלים. ואם יִצָּא הקומץ חוץ לחומת העזרה, ונפסל מדין יוצא,
 6 ועבר וְהַקְרִיבוֹ, אֵין הַצִּיץ מְרַצָּה על הקרבה זו, והמנחה פסולה. לפי
 7 שְׁהַצִּיץ מְרַצָּה על הַטְּמָא, וְאֵינוֹ מְרַצָּה על הַיּוֹצֵא.

גמרא

10 הגמרא מבארת את מקור הדין והטעם שאין הציץ מרצה אלא על
 11 טומאה ולא על שאר הפסולים: תִּנּוּ רַבִּנּוּן, נאמר בתורה לענין הציץ
 12 (שמות כח לח), וְהָיָה על מִצַּח אֶהָרֹן וְנָשָׂא אֶהָרֹן אֶת עֶזְוֹן הַקִּדְשִׁים,
 13 כלומר, שאהרן נושא את המשא של העון והפסול מהקדשים,
 14 ונמצאו הקדשים מסולקים מן העון ומן הפסול, וכשרים. ולא נתפרש
 15 בתורה איזה עון הוא נושא. מבררת הברייתא: וְכִי אֵינָה עֶזְוֹן הוּא
 16 נוֹשֵׂא, אִם הַתָּאֵר שמרצה על עֶזְוֹן פִּיגּוּל, שאם עשו אחת מארבע
 17 העבודות המעכבות בקרבן על מנת לאכול כזית ממנו חוץ למקומו,
 18 שהציץ מרצה על קרבן זה ומכשירו אין לומר כן, שְׁהָרִי בְּכָר נֹאמַר
 19 על המקריב בפסול של חוץ למקומו (ויקרא יט טז) הַמְּקַרֵּב אֹתוֹ לֹא יִחַשֵׁב
 20 לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה, ומבואר אם כן שאין הקרבן עולה לבעלים. ואם הַתָּאֵר
 21 שהציץ מרצה על קרבן שיש בו עֶזְוֹן נֹזֵתָר – שעבד על מנת להותירו
 22 ולאכול ממנו חוץ לזמנו. הָרִי בְּכָר נֹאמַר (שם יט ז) וְאִם הָאֵכָל יֵאָכֵל
 23 בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי פְּגוּל הוּא לֹא יִרְצֶה, הָא – הרי שבהכרח לומר שאֵינוֹ
 24 נוֹשֵׂא אֵלָא קַרְבָּן שִׁישׁ בּוֹ עֶזְוֹן טוֹמְאָה – שנטמא הדם. ויש סבא לומר
 25 כך שאין הציץ מרצה אלא על פסול טומאה, לפי שיש באיסור
 26 הקרבה בטומאה צד קל, שְׁהוֹתָרָה מִכְּלָלוֹ בְּקַרְבָּן צִיבּוּר, שאף שיש
 27 איסור להקריב בטומאה, מכל מקום אם אירע בקרבן ציבור שנטמא
 28 הקרבן או שהיו הכהנים טמאים, הקרבן קרב. ולכך גם בקרבן יחיד אף
 29 שאין בו היתר להקריב בטומאה, אם אירע שנטמא הדם או הקומץ
 30 והקריבוהו בטומאה, הציץ מרצה להכשיר הקרבן.
 31 מקשה הגמרא: מִתְּקִיף לָהּ רַבִּי וִירָא, אִימָא – נאמר שהציץ מרצה
 32 על קרבן שיש בו עֶזְוֹן יּוֹצֵא, שאם יצא הדם חוץ לחומת העזרה, אף
 33 שנפסל ביוצא, אם הקריבוהו הקרבן כשר. שגם בפסול זה מסתבר
 34 לומר שיועיל בו ריצוי, ומשום צד קל שיש בו, שכן מצינו שְׁהוֹתָר
 35 פְּסוּל יּוֹצֵא מִכְּלָלוֹ – מכלל הדין שיצא חוץ למחיצתו פסול
 36 הוא, בקרבנות שמקריבים בְּכַהֲמָה, שכאשר היה המשכן בנוב ובגבעון
 37 לא היה איסור ביוצא חוץ למחיצתו. ומדוע אמרו במשנתנו שאין
 38 הציץ מרצה על עון יוצא.
 39 מתרצת הגמרא: אָמַר לִיָּה אֲבִי לְרַבִּי זִירָא, אין הציץ מרצה על עון
 40 יוצא, לפי שאמר קָרָא – נאמר בפסוק זה המדבר בענין ריצוי הציץ
 41 (שמות כח לח) לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה', ויש ללמוד מכך שֶׁעֶזְוֹן דְּלִפְנֵי ה'
 42 אֵין, אבל עֶזְוֹן דְּיוֹצֵא, שאינו לפני ה', לֹא.
 43 מקשה הגמרא: מִתְּקִיף לָהּ רַבִּי אֵילֵעָא, אִימָא – נאמר שהציץ

המשך ביאור למס' מנחות ליום שישי עמ' ב

8 נְמִי לִימָא – היתה הגמרא צריכה לומר 'אמר רבי שמואל בר נחמני
 9 אמר רבי יוחנן הלכה כרבי שמעון שזורי, וכן אמר רבין בר חיננא
 10 אמר עולא אמר רבי חנינא הלכה כרבי שמעון שזורי, ולא להביא
 11 דברי רבי יוחנן בלא דברי רבי חנינא.
 12 אֵלָא אָמַר רַב פִּפְא, כוונת רבי חנינא היא אֲשִׁירָה – על דין שידה,
 13 כמבואר בסמוך. רַב נְחֵמְן פִּר יִצְחָק אָמַר, כוונת רבי חנינא היא אֵינן
 14 – על דין יין, כמבואר בסמוך. מבארת הגמרא: רַב פִּפְא אָמַר,

1 שהשריש לפני ראש השנה עם הפול שהשריש לאחר ראש השנה,
 2 וְנִמְצָא תוֹרֵם וּמַעֲשָׂר מִן הַחֹדֶשׁ שָׂבוּ עַל הַחֹדֶשׁ שָׂבוּ וּמִן הַיָּשׁוּן שָׂבוּ
 3 עַל הַיָּשׁוּן שָׂבוּ, שסבר רבי שמעון שזורי 'יש בילה', דהיינו שאם עירב
 4 את החדש ודישן סומכים שיש משניהם בתוך התרומה והמעשר לפי
 5 החשבון. דוחה הגמרא: הָא אֵיתְמַר עֲלָה – הרי נאמר על הלכה זו,
 6 אָמַר רַבִּי שְׂמוּאֵל פִּר נְחֵמְנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַלְכָה כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן
 7 שְׁזוּרִי, וְאִם אֵיתָא – ואם אכן כוונת רבי חנינא לפול המצרי, הוא